

Олієвська М. Г.

кандидат економічних наук, доцент, науковий співробітник відділу бюджетної системи НДФІ ДННУ "Академія фінансового управління", Київ, Україна, 3mad@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8818-0509>

Бондаренко Д. В.

аспірант НДФІ ДННУ "Академія фінансового управління", Київ, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2802-2397>

**СТАЛИЙ РОЗВИТОК ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ:
МІЖНАРОДНІ ІНІЦІАТИВИ ТА НАЦІОНАЛЬНІ ТРЕНДИ**

Анотація. Розкрито питання використання людського капіталу з метою сталого економічного й соціального розвитку. Зазначено, що для моніторингу такого капіталу використовуються різноманітні показники та індекси (найчастіше Індекс людського капіталу Світового банку). Висвітлено особливості моніторингу, а також здобутки країн у відтворенні людського капіталу. Наголошено, що невід'ємними складовими його сталого розвитку є партнерство, фінансування освітніх і медичних послуг усіма економічними суб'єктами. Окреслено основні проблеми сталого розвитку людського капіталу в Україні, такі як неефективність використання мобілізованих фінансових ресурсів, низька якість медичних послуг. Запропоновано комплекс заходів для країн, урядів, компаній і носіїв людського капіталу, зокрема інвестування в нього, у тому числі дошкільне навчання та здобуття знань і навичок, необхідних на ринку праці; посилення соціального захисту; створення фіскального простору для державного фінансування розвитку такого капіталу; стимулювання навчання впродовж життя.

Ключові слова: людський капітал, сталий розвиток, якісна освіта, охорона здоров'я, фінансування розвитку людського капіталу, Індекс людського капіталу.

Табл. 1. Літ. 18.

Myroslava Olievska

Ph. D. (Economics), Associate Professor, SESE "The Academy of Financial Management", Kyiv, Ukraine, 3mad@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8818-0509>

Dmytro Bondarenko

SESE "The Academy of Financial Management", Kyiv, Ukraine
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2802-2397>

**SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF HUMAN CAPITAL:
INTERNATIONAL INITIATIVES AND NATIONAL TRENDS**

Abstract. The article deals with the use of human capital for sustainable economic and social development. It is noted that various indicators and indices are used to monitor such capital (most often the world Bank's human capital index). The features of monitoring are highlighted, as well as the achievements of countries in recreating human capital are outlined. It is pointed out that partnership and financing of educational and medical services by all economic entities are integral components of sustainable development. The main problems of sustainable human capital development in Ukraine are outlined, such as inefficiency of the use of mobilized financial resources, poor quality of medical services. A set of measures is proposed for countries, governments, companies and carriers of human capital, in particular, investing in it, including pre-school education and obtaining knowledge and skills necessary in the labor market; strengthening social protection;

© Олієвська М. Г., Бондаренко Д. В., 2020

creating a fiscal space for public financing of the development of such capital; stimulating lifelong learning.

Key words: human capital, sustainable development, quality education, healthcare, financing of human capital development, human capital index.

JEL classification: E24, I00, J24, O15, Q01.

Олиевская М. Г.

кандидат экономических наук, доцент, научный сотрудник отдела бюджетной системы НИФИ ГУНУ "Академия финансового управления", Киев, Украина

Бондаренко Д. В.

аспирант НИФИ ГУНУ "Академия финансового управления", Киев, Украина

УСТОЙЧИВОЕ РАЗВИТИЕ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО КАПИТАЛА: МЕЖДУНАРОДНЫЕ ИНИЦИАТИВЫ И НАЦИОНАЛЬНЫЕ ТРЕНДЫ

Аннотация. Раскрыты вопросы использования человеческого капитала с целью устойчивого экономического и социального развития. Отмечено, что для мониторинга такого капитала используются различные показатели и индексы (чаще всего Индекс человеческого капитала Всемирного банка). Освещены особенности мониторинга, а также достижения стран в воссоздании человеческого капитала. Подчеркнуто, что неотъемлемыми составляющими его устойчивого развития являются партнерство, финансирование образовательных и медицинских услуг всеми экономическими субъектами. Обозначены основные проблемы устойчивого развития человеческого капитала в Украине, такие как неэффективность использования мобилизованных финансовых ресурсов, низкое качество медицинских услуг. Предложен комплекс мер для стран, правительств, компаний и носителей человеческого капитала, в частности инвестирование в него, в том числе дошкольное обучение и получение знаний и навыков, необходимых на рынке труда; усиление социальной защиты; создание фискального пространства для государственного финансирования развития такого капитала; стимулирование обучения в течение жизни.

Ключевые слова: человеческий капитал, устойчивое развитие, качественное образование, здравоохранение, финансирование развития человеческого капитала, Индекс человеческого капитала.

У дедалі складнішому та взаємопов'язаному світі, постійними ознаками котрого є фінансові потрясіння, геополітична напруженість і бідність, якісний людський капітал виступає обов'язковою передумовою зростання економіки, зміцнення конкурентних позицій країн, а також забезпечення сталого розвитку. Тому уряди країн та міжнародні організації вивчають вплив людського капіталу на досягнення Глобальних цілей сталого розвитку [1], розглядають різні сценарії створення базових умов для комфортного й безпечного життя, можливості поширення та якомога ефективнішого використання знань, умінь і навичок і на індивідуальному, й на світовому рівнях.

Хоча людський капітал є рушійною силою економічного зростання та сталого розвитку в цілому, в Україні його роль як фактора виробництва є незначною. Так, згідно з оцінкою національних багатств 141 країни, проведеною Світовим банком, у державах Європи й Центральної Азії такий капітал становить 62 % загального національного багатства, в країнах із нижчим від середнього рівнем доходів – 51 %, а в Україні – лише 34 % [2].

З метою генерування ідей щодо накопичення людського капіталу та його використання світова спільнота й міжнародні організації досліджують такий

капітал, фінансують освіту та охорону здоров'я, а також розробляють проекти, програми з його розвитку. Зокрема, Світовий банк не лише фінансує освіту, а й продукує стійкі рішення для розв'язання проблем, розробляє освітні програми в понад 80 країнах світу з метою досягнення четвертої цілі сталого розвитку, котра передбачає забезпечення доступу до якісної освіти та можливостей навчання впродовж усього життя. Крім того, він консультує стосовно досягнення універсального охоплення охороною здоров'я завдяки прогресивнішим системам первинної медико-санітарної допомоги й забезпеченню якісних, доступних медичних послуг для всіх [3].

Окреслені питання вивчають такі зарубіжні вчені, як Н. Ангріст, С. Дянков, П. Голдберг, Г. Патрінос, Г. Штейнер-Хамсі [4; 5] та ін. Серед вітчизняних дослідників проблем освіти й охорони здоров'я як галузей, у котрих відбувається відтворення людського капіталу, – К. В. Павлюк, І. М. Парасій-Вергуненко, Н. В. Ткаченко, Н. А. Цікановська [6–8].

Метою статті є дослідження міжнародних ініціатив щодо розвитку людського капіталу, визначення системних недоліків цього процесу в Україні, а також розроблення комплексу заходів для забезпечення його сталого розвитку.

Освіта є потужним рушієм прогресу, одним із найдієвіших інструментів зменшення бідності та забезпечення гендерної рівності, миру і стабільності. А в поєднанні з якісними медичними послугами освіта й навчання впродовж життя дають можливість країнам максимально накопичувати та використувати такий стратегічно вагомий актив, як людський капітал.

Забезпечення всеохоплюючої, справедливої, якісної освіти та заохочення до навчання впродовж цілого життя для всіх (ціль 4), а також сприяння здоровому способу життя й добробуту для кожного в будь-якому віці (ціль 3) однаково важливо і для відтворення людського капіталу, і для досягнення сталого розвитку. Крім того, формування, накопичення та використання такого капіталу залежать від заходів із подолання бідності в усіх її формах; сприяння поступальному, всеохоплюючому і сталому економічному зростанню, повній та продуктивній зайнятості й гідній праці для всіх; створення стійкої інфраструктури, сприяння всеосяжній і сталій індустріалізації та інноваціям; скорочення нерівності всередині країн і між ними; а також зміцнення засобів здійснення й активізації роботи в рамках Глобального партнерства в інтересах сталого розвитку [1].

Основними показниками ефективності дій світової спільноти й урядів країн у цьому напрямі є поліпшення позицій країн в Індексі людського капіталу, а також збільшення трудових доходів населення як віддачі від його використання, зменшення бідності, підвищення рівня життя населення та досягнення Глобальних цілей сталого розвитку.

Індекс людського капіталу (*Human Capital Index*) Світового банку відображає, які країни найкраще мобілізують економічний і професійний потенціал своїх громадян, а які втрачають його через недостатню увагу до освіти, навчання впродовж життя та профілактики хвороб. Індекс ґрунтується на таких показниках: виживання (частка дітей, котрі вижили після п'ятирічного віку); школа (очікувані роки навчання за віком до 18 років, якість освіти); здоров'я [4]. Відповідно до Індексу за 2018 р., лідерами є Сінгапур (0,88), Пів-

денна Корея (0,84), Японія (0,84), Гонконг (0,82), Фінляндія (0,81), Ірландія (0,81), Австралія (0,80), Швеція (0,80), Нідерланди (0,80), Канада (0,80). Україна з індексом 0,65 посідає 50-те місце в переліку країн [9]. За оцінками експертів, високий показник Сінгапуру зумовлений якісною освітою в країні та інноваційною системою медичного страхування.

Втім, останнім часом у економічній літературі ця методологія піддається гострій критиці. Зокрема, професорка Колумбійського університету Г. Штейнер-Хамсі, що вивчає питання освіти, впровадження державно-приватного партнерства в цій галузі та методології дослідження людського капіталу, однією з перших звертає увагу на розмежування між школами й освітою: ходити до школи не обов'язково означає навчатись, у багатьох країнах світу існує величезний розрив між школами в класичному розумінні та тими, котрі орієнтовані на навчання. Більше того, розмежування між освітою й навчанням спостерігається не лише в країнах із низьким рівнем доходів: наприклад, у Швейцарії діти в середньому навчаються 11,1 року, тимчасом як очікуваний термін навчання становить 13,3 року [5].

Очевидно, що методологія обрахунку обсягів людського капіталу є не універсальною та потребує доопрацювання, а Індекс наразі може розглядатись як інструмент стимулювання урядів країн розвивати такий капітал.

Водночас, з огляду на велике значення людського капіталу для інклюзивного економічного зростання й добробуту, експерти Світового банку наголошують, що його розвиток є критично важливим для всіх країн незалежно від рівня їх розвитку та що активи людського капіталу є інструментами зменшення бідності, поліпшення здоров'я, досягнення гендерної рівності, миру і стабільності; вдосконалюючи свої навички, знання та стійкість (що й утворює такий капітал), люди можуть бути більш продуктивними, гнучкими та інноваційними. Для розвитку людського капіталу дуже важливо здійснювати інвестиції, інакше світ не буде належним чином підготовлений до майбутніх викликів [10]. При цьому варто зауважити, що у світовому масштабі спостерігається 9-відсоткове збільшення погодинного заробітку за один додатковий рік навчання в школі; вигодами для суспільства є довготривале економічне зростання, стимулювання інновацій; інтелектуальні й ефективні інвестиції в освіту мають вирішальне значення для розвитку людського капіталу [3].

Як найбільший інвестор освіти в країнах, що розвиваються, Світовий банк у 2019 р. надав близько 3 млрд дол. США на освітні програми, технічну допомогу та інші проекти, спрямовані на поліпшення навчання та забезпечення доступності освіти [3], що вчергове підкреслює її важливу роль у досягненні Глобальних цілей сталого розвитку.

На необхідності забезпечення здорового способу життя для благополуччя всіх та сталого розвитку наголошується й у публікаціях і дослідженнях ВООЗ, котра закликає країни розробляти універсальні, справедливі, стійкі та якісні національні системи охорони здоров'я, орієнтовані на людей, для поліпшення здоров'я та добробуту населення, зменшення нерівності в отриманні медичних послуг. Автори нової європейської політики “Здоров'я 2020: європейська політика в інтересах здоров'я та благополуччя” (“Health 2020: the European policy for health and well-being”) рекомендують: забезпечувати до-

статне фінансування системи охорони здоров'я, розв'язувати нагальні проблеми щодо подолання неінфекційних та інфекційних хвороб, розвивати стійкі місцеві громади [11].

Особливо актуальним є розвиток людського капіталу в умовах зміни характеру праці. Закономірно, що завдяки цифровим технологіям змінюється виробничий процес, з'являються нові робочі місця та постає потреба в нових знаннях і навичках [12]. Проте через нерівні можливості, невідповідність між наявними робочими місцями та навичками працівників, поширення в низці країн неформальної зайнятості, низький рівень оплати праці, фрустрацію, що призводить до міграції або роздробленості суспільства, необхідний якісний людський капітал. Зростання ролі технологій у житті та бізнесі означає, що всі види роботи, в тому числі ті, які не вимагають високої кваліфікації, потребують удосконалення пізнавальних і соціально-поведінкових навичок.

Практично ті самі питання (значення освіти для забезпечення сталого розвитку, ресурсне забезпечення закладів освіти, її доступність і якість, фінансування) висвітлено в публікаціях ОЕСР. Так, відповідно до однієї з них "Погляд на освіту 2019: показники ОЕСР", уряди країн ОЕСР є основними інвесторами освітніх послуг; вищий рівень освіти, як правило, дає можливість отримати значніші доходи, освічені дорослі сплачують більше податків і соціальних внесків, гендерна рівність щодо здобуття освіти сприяє стабільнішому економічному зростанню за рахунок підвищення загального рівня людського капіталу та продуктивності праці; хоча жінки в середньому мають вищий рівень освіти, чоловіки отримують більше вигід від інвестицій; економічно активне населення навчається переважно за рахунок роботодавців [13]. Отже, фінансові ресурси й час, витрачений на здобуття освіти, є інвестиціями задля розвитку людського капіталу. Фахівці з вищою освітою мають більші шанси працевлаштуватися на високооплачувану роботу, що і є додатковим стимулом навчатися впродовж життя.

В нашій державі розвитком людського капіталу опікуються такі урядові структури [14]:

- Міністерство освіти і науки України – в частині перетворення освіти на інноваційне середовище, в якому учні та студенти набуватимуть ключових знань і навичок, необхідних для успішного життя в сучасному світі, а науковці матимуть усі можливості й необхідні ресурси для своєї роботи;
- Міністерство охорони здоров'я – в частині забезпечення рівного доступу громадян до якісних медичних послуг шляхом створення нової організації системи охорони здоров'я, що базується на засадах медичного страхування, реформування й удосконалення медичної допомоги;
- Міністерство соціальної політики України, завданнями якого є поліпшення ефективності соціальної підтримки населення, що дасть можливість надавати допомогу тим, хто потребує її найбільше, захистити малозабезпечені верстви населення та підтримати їх у процесі соціальної інтеграції;
- інші органи виконавчої влади.

В Україні розроблено низку документів і програм стосовно сталого розвитку людського капіталу. Зокрема, у Стратегії сталого розвитку “Україна – 2020” окреслено його основні вектори та визначено стратегічні орієнтири, згідно з котрими 75 % випускників загальноосвітніх навчальних закладів володітимуть щонайменше двома іноземними мовами, що підтверджуватиметься міжнародними сертифікатами; Україна візьме участь у одному з найавторитетніших міжнародних досліджень якості освіти PISA ОЕСР та увійде до 50 найкращих держав – учасниць дослідження [15].

Хоча першого індикатора ще не досягнуто, у 2018 р. наша країна вперше приєдналася до дослідження якості освіти PISA та посіла 39-те місце серед 80 держав, які взяли участь у дослідженні [16]. Результати якості освіти PISA-2018 засвідчили, що наразі кожен п'ятий учень (студент) у країнах ОЕСР і кожний четвертий в Україні має низький рівень читацької, математичної та/або природничо-наукової грамотності. Експерти наголошують: успішність тих, хто навчається, великою мірою залежить від соціально-економічного статусу (студенти, в котрих він високий, мають більші шанси досягти видатних показників у навчанні, ніж їхні однолітки, в яких він низький); місцевості, де вони проживають (студенти з великих міст мають ширші можливості здобувати знання в ліцеях, гімназіях і спеціалізованих школах, а отже, рівень їхньої читацької, математичної й природничо-наукової грамотності істотно вищий порівняно з однолітками). Крім соціальних, культурних та економічних чинників, на якість освіти впливає ресурсне забезпечення закладів освіти, а також ефективність використання наявних ресурсів.

Дослідження показало, що висока якість освіти характерна для тих країн, уряди котрих мають чіткі масштабні політичні цілі, відстежують результативність навчання учнів/студентів, інвестують у підготовку й професійний розвиток учителів/викладачів та сприяють розвитку закладів освіти.

В Україні визнання на національному рівні Глобальних цілей сталого розвитку є передумовою реформування систем освіти та охорони здоров'я задля забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та можливості навчання впродовж цілого життя для кожного, а також сприяння здоровому способу життя та благополуччю всіх у будь-якому віці [17]. Такий підхід сприяє не лише розвитку людського капіталу, а й збільшенню фінансування всіх рівнів освіти й системи охорони здоров'я за рахунок концентрації фінансових ресурсів носіїв такого капіталу, суб'єктів господарювання, органів місцевого самоврядування, держави та світової спільноти.

Моніторинг індикаторів досягнення четвертої цілі сталого розвитку “Якісна освіта” засвідчує, що Україні вдалося зберегти чимало її порівняльних переваг у якості освіти, а це сприяє розвитку людського капіталу. Зокрема, охопленість вищою освітою сягає 82 %, частка населення у віці понад 25 років із вищою й незакінченою вищою освітою становить понад 50 %, і ще в чверті населення професійно-технічна освіта [18].

Водночас Україна має середній рівень доходу і значний потенціал зростання, вигодами від використання людського капіталу є “потужна система освіти та висококваліфіковані людські ресурси”. Однак сформований у країні людський капітал неістотно впливає на продуктивність праці й національ-

не багатство [2]. Вищий рівень освіти не гарантує наявності навіть базових, когнітивних навичок, оскільки:

- лише 70 % дітей віком п'ять років відвідують заклади дошкільної освіти;
- середньостатистичний учень неефективно витрачає 2,8 року навчання; розрив у тривалості навчання значно більший, ніж у країнах із високо-ефективними системами освіти (Канаді, Фінляндії та Республіці Корея);
- на початок 2019 навчального року на одного вчителя припадало 9,39 учня денних закладів загальної середньої освіти;
- середні витрати на підготовку одного фахівця сягають 40 тис. грн, таким чином Україна витрачає на освіту вищу частку свого ВВП, ніж більшість країн ЄС і ОЕСР;
- навички, яких потребують сектори, що зростають, відрізняються від тих, котрі розвиває система освіти, а необхідні зміни відбуваються повільно;
- продуктивність праці та дохід на одну особу є низькими порівняно з іншими країнами, незважаючи на здобутки у сфері освіти;
- наявний великий розрив між рівнями освіти й зайнятістю (особливо серед молоді);
- тільки 9 % населення бере участь у формальних і неформальних видах навчання та професійної підготовки (переважно у віці 15–24 років) [16; 18];
- частка витрат населення в загальних видатках на охорону здоров'я становить 48,24 % [18].

Наразі в Україні відбувається активний процес формування, використання й розвитку людського капіталу шляхом гармонізації та адаптації законодавства, моніторингу чинників, що впливають на якісні й кількісні показники людського капіталу, фінансування освіти та охорони здоров'я. Втім, задля його сталого розвитку доцільно продовжувати реформування систем освіти та охорони здоров'я. При цьому заходи варто розмежувати в різних вимірах (таблиця).

На підставі викладеного доходимо висновку, що сталий розвиток людського капіталу забезпечується завдяки низці чинників. Також немає єдиної, універсальної політики щодо його відтворення: успішність навчання, формування та використання такого капіталу в різних країнах може визначатися й політичною волею, й підтримкою з боку зацікавлених осіб, і обсягом фінансових ресурсів, спрямованих на формування нових навичок.

В Україні сталий розвиток людського капіталу, котрий сприятиме створенню конкурентоспроможної економіки, залежить від здатності подолання таких основних проблем, як брак фінансування та неефективне використання мобілізованих ресурсів, що проявляється в низькій якості освітніх і медичних послуг; невідповідність змісту освіти й методики викладання вимогам сучасного ринку праці та потребам особистості; невисокий рейтинг професійної (професійно-технічної) освіти; дистанціювання закладів освіти від виробництва, ринку й економічних відносин загалом. Задля їх розв'язання необхідно об'єднати зусилля всіх економічних суб'єктів. Ключовими візіями руху України є: постійний моніторинг складових людського капіталу; створення фіскального простору для державного фінансування його розвитку та

Т а б л и ц я

Заходи щодо забезпечення сталого розвитку людського капіталу

Рівень	Суб'єкти	Завдання	
		короткострокові (оперативні)	довгострокові (стратегічні)
Міжнародний	Країни, міжнародні організації	Визначення методологічних підходів до оцінки якості людського капіталу, з урахуванням усіх його складових	Забезпечення доступу до всіх рівнів освіти, гендерної рівності. Охоплення послугами охорони здоров'я всього населення, включаючи захист від фінансових ризиків, доступ до якісних медико-санітарних послуг та до безпечних, ефективних, якісних і недорогих основних лікарських засобів і вакцин для всіх
Національний	Уряди країн	Моніторинг складових людського капіталу. Впровадження/розбудова державно-приватного партнерства у сферах освіти та охорони здоров'я. Подальший розвиток Нової української школи	Оптимізація державного фінансування людського капіталу. Створення фіскального простору для державного фінансування розвитку такого капіталу й соціального захисту. Надання фінансової автономії державним закладам освіти; посилення контролю доходів і витрат на основі бюджетування. Узгодження індивідуальних стимулів та можливостей вчителів/викладачів із цілями навчання
Регіональний	Органи місцевого самоврядування	Зміцнення інституційного потенціалу і структури урядування. Фінансування розвитку людського капіталу. Створення платформи для обміну інформацією та з метою мобілізації фінансових ресурсів.	Розроблення та реалізація регіональних програм підтримки сталого розвитку людського капіталу. Створення регіональних фондів фінансування його розвитку

Закінчення таблиці

Рівень	Суб'єкти	Завдання	
		короткострокові (оперативні)	довгострокові (стратегічні)
		Забезпечення результативного зворотного зв'язку та інформування про системні результати	
Мікроекономічний	Суб'єкти господарювання, заклади освіти	Диверсифікація джерел фінансування. Спільні проекти із закладами освіти щодо підготовки фахівців	Створення стратегічних альянсів і партнерств, участь закладів вищої освіти у спільних із промисловими підприємствами проектах
Індивідуальний	Носії людського капіталу	Інвестиції в людський капітал, особливо в раннє навчання дітей, для розвитку когнітивних і соціально-поведінкових навичок. Освіта впродовж усього життя	

Складено за: Дослідження сфери освіти в Україні: До більшої результативності, справедливості та ефективності / World Bank Group. URL: [https://www.worldbank.org/en/topic/education/overview#3](http://documents.worldbank.org/curated/en/790931568661644788/pdf/Overview.pdf?fbclid=IwAR18Sohl4nywt6qzgbpVoFwcwK8GI_FglJD_Cqt8iGoc4wgETV8_R8NacCo; Education / World Bank Group. URL: <a href=); Павлюк К. В., Камінська О. С. Зарубіжний досвід розвитку державно-приватного партнерства в системі охорони здоров'я. Наукові праці НДФІ. 2018. № 2. С. 117–132. URL: <https://doi.org/10.33763/npndf2018.02.117>; Парасій-Вергуненко І. М. Організаційний механізм впровадження бюджетування в закладах вищої освіти. Фінанси України. 2019. № 3. С. 92–102. URL: <https://doi.org/10.33763/finukr2019.03.092>; Ткаченко Н. В., Цікановська Н. А. Мейнстріми формування академічного капіталізму у світовому освітньому просторі. Фінанси України. 2019. № 12. С. 44–52. URL: <https://doi.org/10.33763/finukr2019.12.044>; The Human Capital Project / World Bank. 2018. URL: <https://doi.org/10.1596/30498>; Health 2020. A European policy framework and strategy for the 21st century / World Health Organization. 2013. URL: http://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0011/199532/Health2020-Long.pdf?ua=1; World Development Report 2019: The Changing Nature of Work / World Bank. Washington, D.C., 2019. URL: <http://documents.worldbank.org/curated/en/816281518818814423/pdf/2019-WDR-Report.pdf>; Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2018 / Укр. центр оцінювання якості освіти. Київ, 2019. 439 с. URL: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2019/12/PISA_2018_Report_UKR.pdf.

соціального захисту; розроблення й реалізація регіональних програм підтримки сталого розвитку людського капіталу та ін. Усунення “бідності в навчанні” є не менш актуальним завданням, ніж подолання голоду, й для досягнення цієї мети необхідно залучати усіх зацікавлених економічних суб’єктів. Цілком імовірно, що ініціативи Уряду України, науковців, експертів, а також міжнародних організацій щодо підвищення якості освіти, вдосконалення фінансування цієї галузі та охорони здоров’я позитивно вплинуть на досягнення глобальних і національних цілей сталого розвитку.

Список використаних джерел

1. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development / United Nations. 2015. September 25. URL: https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E.
2. Дослідження сфери освіти в Україні: До більшої результативності, справедливості та ефективності / World Bank Group. URL: http://documents.worldbank.org/curated/en/790931568661644788/pdf/Overview.pdf?fbclid=IwAR18SohI4nywt6qzgpbVoFwcwK8GI_FgLjD_Cqt8iGoc4wgETV8_R8NacCo.
3. Education / World Bank Group. URL: <https://www.worldbank.org/en/topic/education/overview#3>.
4. Measuring Human Capital / N. Angrist, S. Djankov, P. K. Goldberg, H. A. Patrinos. *Policy Research Working Paper*. 2019. No. 8742. URL: <https://doi.org/10.1596/1813-9450-8742>.
5. Steiner-Khamisi G. The Human Capital Index: A Flawed Methodology to Measuring School Learning. 2020. URL: <https://graduateinstitute.ch/communications/news/human-capital-index-flawed-methodology-measuring-school-learning>.
6. Павлюк К. В., Камінська О. С. Зарубіжний досвід розвитку державно-приватного партнерства в системі охорони здоров’я. *Наукові праці НДФІ*. 2018. № 2. С. 117–132. URL: <https://doi.org/10.33763/npndfi2018.02.117>.
7. Парасій-Вергуненко І. М. Організаційний механізм впровадження бюджетування в закладах вищої освіти. *Фінанси України*. 2019. № 3. С. 92–102. URL: <https://doi.org/10.33763/finukr2019.03.092>.
8. Ткаченко Н. В., Цікановська Н. А. Мейнстріми формування академічного капіталізму у світовому освітньому просторі. *Фінанси України*. 2019. № 12. С. 44–52. URL: <https://doi.org/10.33763/finukr2019.12.044>.
9. Human Capital Index 2018 / World Bank. URL: https://photius.com/rankings/human_capital_index_country_rankings_2018.html.
10. The Human Capital Project / World Bank. 2018. URL: <https://doi.org/10.1596/30498>.
11. Health 2020. A European policy framework and strategy for the 21st century / World Health Organization. 2013. URL: http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0011/199532/Health2020-Long.pdf?ua=1.
12. World Development Report 2019: The Changing Nature of Work / World Bank. Washington, D.C., 2019. URL: <http://documents.worldbank.org/curated/en/816281518818814423/pdf/2019-WDR-Report.pdf>.
13. Education at a Glance 2019: OECD Indicators. Paris : OECD Publishing, 2019. URL: <https://doi.org/10.1787/f8d7880d-en>.
14. Розвиток людського капіталу / Кабінет Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/rozvitok-lyudskogo-kapitalu>.
15. Про Стратегію сталого розвитку “Україна – 2020” : указ Президента України від 12.01.2015 № 5/2015. URL: <https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.

16. Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2018 / Укр. центр оцінювання якості освіти. Київ, 2019. 439 с. URL: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2019/12/PISA_2018_Report_UKR.pdf.
17. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року : указ Президента України від 30.09.2019 № 722. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825>.
18. Цілі сталого розвитку 2019 / Держ. служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/menu/st_rozv/publ/SDGs-MonitoringReport_v08_24.09.2019.pdf.

References

1. United Nations. (2015, September 25). *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*. Retrieved from <http://sd4ua.org/wp-> https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E.
2. World Bank Group. (n. d.). *Research in the field of education in Ukraine: Towards greater effectiveness, fairness and efficiency*. Retrieved from http://documents.worldbank.org/curated/en/790931568661644788/pdf/Overview.pdf?fbclid=IwAR18SohI4nywt6qzgpVbVofwK8GI_FgLjD_Cqt8iGoc4wgETV8_R8NacCo [in Ukrainian].
3. World Bank Group. (n. d.). *Education*. Retrieved from <https://www.worldbank.org/en/topic/education/overview#3>.
4. Angrist, N., Djankov, S., Goldberg, P. K., Patrinos, H. A. (2019). Measuring Human Capital. *Policy Research Working Paper*, 8742. DOI: 10.1596/1813-9450-8742.
5. Steiner-Khamisi, G. (2020). *The Human Capital Index: A Flawed Methodology to Measuring School Learning*. Retrieved from <https://graduateinstitute.ch/communications/news/human-capital-index-flawed-methodology-measuring-school-learning>.
6. Pavliuk, K. V., & Kaminska, O. S. (2018). Foreign experience of development of public-private partnerships in the health system. *RFI Scientific Papers*, 2, 117–132. DOI: 10.33763/npndfi2018.02.117 [in Ukrainian].
7. Parasiy-Vergunenko, I. M. (2019). Organizational mechanism of the budgeting implementation in the universities. *Finance of Ukraine*, 3, 92–102. DOI: 10.33763/finukr2019.03.092 [in Ukrainian].
8. Tkachenko, N. V., & Tsikanovska, N. A. (2019). Mainstreams of formation of academic capitalism in the world educational space. *Finance of Ukraine*, 12, 44–52. DOI: 10.33763/finukr2019.12.044 [in Ukrainian].
9. World Bank. (2018). *Human Capital Index*. Retrieved from https://photius.com/rankings/human_capital_index_country_rankings_2018.html.
10. World Bank. (2018). *The Human Capital Project*. DOI: 10.1596/30498.
11. World Health Organization. (2013). *Health 2020. A European policy framework and strategy for the 21st century*. Retrieved from http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0011/199532/Health2020-Long.pdf?ua=1.
12. World Bank. (2019). *World Development Report 2019: The Changing Nature of Work*. Washington, D.C. Retrieved from <http://documents.worldbank.org/curated/en/816281518818814423/pdf/2019-WDR-Report.pdf>.
13. OECD. (2019). *Education at a Glance 2019: OECD Indicators*. Paris: OECD Publishing. DOI 10.1787/f8d7880d-en.
14. Cabinet of Ministers of Ukraine. (n. d.). *Human capital development*. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/rozvitok-lyudskogo-kapitalu> [in Ukrainian].
15. President of Ukraine. (2015). *On the Sustainable Development Strategy “Ukraine - 2020”* (Decree No. 5/2015, January 12). Retrieved from <https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5/2015> [in Ukrainian].

16. Ukrainian Center for Educational Quality Assessment. (2019). *National report on the results of the international survey on the quality of education PISA-2018*. Retrieved from https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2019/12/PISA_2018_Report_UKR.pdf [in Ukrainian].
17. President of Ukraine. (2019). *On the Goals of Sustainable Development of Ukraine until 2030* (Decree No. 722/2019, September 30). Retrieved from <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825> [in Ukrainian].
18. State Statistics Service of Ukraine. (2019, September 24). *Sustainable Development Goals 2019*. Retrieved from http://www.ukrstat.gov.ua/menu/st_rozv/publ/SDGs-MonitoringReport_v08_24.09.2019.pdf [in Ukrainian].